

Černá madona z Paláce šlechtičen vydala své tajemství

V Brně 19. 3. 2021

„Moravskému zemskému muzeu se díky podpoře Ministerstva kultury České republiky podařilo v červnu roku 2017 získat významnou dotaci z integrovaného regionálního operačního programu na rekonstrukci Paláce šlechtičen, díky které vzniknou nejen nové stálé expozice (Expozice tradiční kultury a loutkařského umění na Moravě), ale bylo možné poprvé v historii přistoupit i k rekonstrukci kaple“ vysvětluje na úvod generální ředitel MZM Mgr. Jiří Mitáček, Ph. D.

Rekonstrukční práce v současné době vrcholí a palác by měl být otevřen na přelomu podzimu a zimy letošního roku.

Jak šel čas s touto impozantní budovou v centru Brna? Na to jsme se zeptali PhDr. Hany Dvořákové, vedoucí Etnografického ústavu MZM, který v budově sídlí a Hana Dvořáková začíná vyprávět příběh: „Roku 1654 vytvořila Jana Františka Priska hraběnka Magnisová nadační odkaz na realizaci ústavu určeného k výchově a zaopatření nemajetných a osiřelých dívek z aristokratických, případně významných měšťanských rodin. Vykonavatelem hraběčnina odkazu se stal roku 1669 kníže Ferdinand z Dietrichsteina. V závěti byly pro budoucí ústav určeny nemovitosti: dům v Brně, statek Medlanky a dvě zahrady a také např. šperky. Po zhruba čtyřiceti letech k tomu přibýlo panství v Novém Městě na Moravě. Pro potřeby nadace byl následně v letech 1674 a 1679 vystavěn brněnským stavitelem Janem Křtitelem Ernou patrový dům na rohu Kobližné ulice - dnešní Palác šlechtičen. Oficiální název byl Šlechtický a panenský světský ústav P. Marie Školské v Brně – Maria Schul. V roce 1699, rok po vydání císařského reskriptu Leopolda I. byla slavnostně instalována první představená nadačního ústavu Zuzana sv. paní Teufenbachová rozená z Walterskirchenu.“

Ústav zanikl v roce 1953 a v roce 1961 byla budova barokního Paláce šlechtičen přestavěna pro potřeby Etnografického ústavu Moravského zemského muzea. Ten se díky aktivitám zaměřeným na veřejnost a podporovaným výhodným umístěním v centru města brzy stal nedílnou součástí brněnského kulturního dění. Do provozu muzea byla zapojena i kaple, i když díky nárokům na objem restaurátorských prací nebyla rekonstruována. „Komorní prostor a skvělá akustika podměnily její využití pro koncerty vážné hudby, stejně tak se zde konaly nahrávky pro potřeby tehdejšího Československého rozhlasu“, vzpomíná dále Hana Dvořáková. Přibližně od roku 1973 přestala být kaple využívána a dlouhá léta sloužila jako skladiště výstavního materiálu. Až po revoluci, přesněji v roce 1992, došlo k opětovnému oživení aktivit v prostorách kaple. V letech 1999 až 2004, což je období první větší rekonstrukce paláce, se zde konaly tzv. „akce pod lešením“, jednalo se zejména o cyklus koncertů zaměřený k jubileím významných osobností oboru (např. J. Nečas, D. Holý).

V rámci současné rekonstrukce paláce vstoupili tedy poprvé restaurátoři i do prostor kaple Očišťování Panny Marie, rekonstruuji se zde fresky a také vzácná socha Černé madony z oltáře.

Černá madona je drobnější dřevěnou plastikou, vysokou cca 110 cm. Její současná podoba pochází z konce 17. století. Povrchovou úpravu tvoří lazurované stříbro a zlacení.

„V rámci restaurátorského průzkumu bylo zjištěno, že vnitřní část tvoří starší socha s fragmenty řezby a polychromie, na toto torzo bylo provedeno nové opláštění a modelace“ přibližuje okamžiky senzačního odhalení restaurátor Mgr. Čihalík. Původní korpus je z lipového dřeva a pomocí datace radiokarbonovou metodou bylo zjištěno, že jde o sochu z 15. století. Na konci 17. století byla tedy použita starší, patrně výrazně zničená socha jako základ pro novou sochu. Došlo k opláštění novou řezbou a byla zhotovena i nová hlava. Část ze 17. století byla, dle průzkumů povrchových úprav, restaurována dvakrát.

V rámci restaurátorského průzkumu byly prováděny tyto analýzy:

- CT průzkum celé sochy - prováděla FN u sv. Anny v Brně
- Datování staršího jádra - Univerzita Salento
- Analýzy povrchových úprav a polychromií - ALMA - Akademická laboratoř materiálových analýz AVU Praha
- Dokumentace v různém spektru záření (UV, IR) - Pastiglia společnost pro obnovu památek, s.r.o.

Objev, byť torza, pozdně gotické sochy z 15. století, je v moravském prostředí vcelku unikátní záležitostí. Muselo se jednat o velmi ceněnou a uctívanou sochu, aby její zničené torzo bylo použito jako základ pro sochu novou. Předpokládáme, že záměrem bylo udržet kontinuitu s původní sochou, což se tímto způsobem podařilo. Bude zajímavé pokusit se ozřejmit v rámci následného uměleckohistorického bádání celý příběh Černé madony z Paláce šlechticů.

Tiskový a PR servis MZM:

Barbora Javorová, bjavorova@mzm.cz, tel. +420 602 812 682